

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 29 december 2016

Mål nr

T 4080-15

KLAGANDE

EK

MOTPART

EL

Ombud: Jur.kand. LL

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Övre Norrlands dom 2015-07-06 i mål FT 231-14

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom förpliktar Högsta domstolen EL att till EK betala 3 500 kr med ränta enligt 6 § räntelagen från och med den 12 oktober 2013 tills betalning sker.

Högsta domstolen förpliktar EL att till EK betala ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten med 2 068 kr, i hovrätten med 1 553 kr och i Högsta domstolen med 1 553 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

EK har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta EL att betala 3 500 kr jämte viss ränta.

EK har vidare yrkat att Högsta domstolen ska tillerkänna henne ersättning för rättegångskostnader i alla instanser.

EL har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågorna i Högsta domstolen

1. Den 4 oktober 2013 lade EL ut en annons om försäljning av ett begagnat butiksskåp på internet i Facebookgruppen Köp & Sälj Piteå, som vid tillfället hade några tusen medlemmar. I annonsen angavs inga andra villkor än att skåpet skulle säljas till högstbjudande och att budgivningen började på 300 kr.
2. I anslutning till annonsen – i den s.k. tråden, som kan läsas av alla medlemmar i gruppen – lämnades ett antal bud och skrevs ett flertal kommentarer. En av medlemmarna frågade om vid vilken tid som budgivningen skulle avslutas, varpå EL svarade att sluttiden var den 5 oktober kl. 15.00. När hon senare fick samma fråga av en annan medlem svarade hon av misstag att sluttiden var nämnda dag kl. 16.00.

3. Den 5 oktober kl. 15.00 lämnade EK ett bud i auktionstråden om 1 200 kr, vilket var det dittills högsta budet. Strax därefter gjorde EK ett inlägg i tråden att hon hade vunnit budgivningen. I ett privat mejl till EL kl. 15.07 skrev EK att hon vunnit budgivningen och frågade om hon kunde hämta skåpet följande dag. I ett svarsmejl kl. 15.10 (i det följande benämnt bekräftelsemejlet) meddelade EL att det gick bra att hämta skåpet hos henne den dagen.

4. I ett nytt privat mejl till EK kl. 15.33 upplyste EL om misstaget beträffande den sista tidpunkten för budgivningen. Hon hade blivit kontaktad av andra spekulanter som påpekat att sluttiden hade ändrats till kl. 16.00. EK hävdade i sina kontakter med EL att de hade ett bindande avtal. EL lät budgivningen fortsätta till kl. 16.00. Hon sålde skåpet till den person som då hade lämnat det högsta budet i auktionstråden, 4 700 kr.

5. EK har yrkat skadestånd av EL på grund av avtalsbrott. Sedan tingsrätten ogillat käromålet har hovrätten avslagit EKs överklagande. Hovrätten har i sina domskäl anfört att EL genom bekräftelsemejlet lämnat en accept av EKs anbud men att EL med hänsyn till de särskilda omständigheterna i fallet hade rätt att återkalla accepten.

6. Den första frågan i målet är om ett bindande avtal kommit till stånd. Om så är fallet, uppkommer frågorna om avtalet ska lämnas utan avseende med stöd av 36 § avtalslagen och hur ett eventuellt skadestånd ska beräknas.

Avtal genom auktion på internet

7. Det är i målet fråga om en auktion på internet. Det framgår inte av utredningen att det fanns några närmare regler om auktionsförfarandet i Facebookgruppen eller någon sedvänja som kan anses tillämplig. Frågan om

avtalsbundenhet får därför avgöras utifrån vad som allmänt gäller beträffande ingående av avtal genom auktion.

8. Den som anordnar en auktion har frihet att bestämma de närmare villkor som ska gälla. Auktionsförfarandet kan variera i hög grad, alltifrån ett formaliserat och strukturerat förfarande mellan kommersiella parter till – som i detta fall – en snabb och relativt formlös försäljningsomgång mellan privatpersoner. Vid bedömningen av frågan om avtalsbundenhet får hänsyn tas till förhållandena i det enskilda fallet (jfr bl.a. lagen, 2005:59, om distansavtal och avtal utanför affärslokaler).

9. En traditionell form av auktion i syfte att nå högsta pris är den som genomförs i närvaro av spekulanterna och där auktionen avslutas med ett klubbslag. Den sedan länge etablerade uppfattningen i den juridiska litteraturen är att ett sådant förfarande, om inte annat framgår av auktionsvillkoren, i regel innebär att säljaren har en fri prövningsrätt och att avtal kommer till stånd i och med klubbslaget (jfr Tore Almén, Om auktion såsom medel att åvägabringa aftal II, 1900, s. 134 ff. och 269 ff., Axel Adlercreutz m.fl., Avtalsrätt I, 14 uppl. 2016, s. 135 ff., Kurt Grönfors och Rolf Dotevall, Avtalslagen En kommentar, 5 uppl. 2016, s. 72, och Christina Ramberg, Makten över avtalsrätten, i Vänbok till Axel Adlercreutz, 2007, på s. 423 f.). Om inte villkoren för auktionen eller andra omständigheter föranleder något annat, ligger det nära till hands att se buden vid en sådan klubbslagsauktion som anbud i avtalslagens mening. Klubbslaget får då karaktären av en accept. Med fri prövningsrätt menas att den som vid auktionen bjuder ut en vara har rätt att fram till klubbslaget avbryta förfarandet eller ändra villkoren för auktionen.

10. En nätauktion med en angiven sluttid för bud är på många sätt lik den traditionella klubbslagsauktionen. Detta talar för att tillämpa samma principer på nätauktioner som på klubbslagsauktioner med fri prövningsrätt, varvid

sluttiden ges samma funktion som klubbslaget. En viss skillnad ligger i att en nätauktion med en angiven sluttid kan avslutas med en sekundjakt mellan spekulanterna som kan medföra att ett högre bud inte kommer fram i tid, t.ex. på grund av långsam överföring på nätet. Det kan framstå som oflexibelt om säljaren inte får beakta det budet. Samtidigt bör det påpekas att säljaren fram till den angivna sluttiden kan använda sin fria prövningsrätt. Exempelvis kan säljaren bestämma att bud som lämnas efter passerad sluttid, men inom ett visst kortare tidsintervall från senast avgivna bud, beaktas. Alternativet att avtal – trots en angiven sluttid – kommer till stånd först genom säljarens bekräftelse skulle skapa osäkerhet, bl.a. om hur länge säljaren ska få avvakta med sitt ställningstagande och om giltighetstiden för det bud som var högst vid sluttiden.

11. När säljaren har bestämt att nätauktionen avslutas vid en angiven tidpunkt, bör det därför som huvudregel ges innebörden att klockslaget har samma funktion som ett klubbslag i förhållande till det högsta budet. När klockslaget passerats föreligger ett avtal, om inte auktionsvillkoren eller andra omständigheter medför en annan bedömning.

Återkallelse av accept m.m.

12. Giltigheten av en parts rättshandling kan vara beroende av mottagarens insikt om vissa förhållanden. Bedömningen tar enligt huvudregeln i 39 § avtalslagen sikte på den tidpunkt då rättshandlingen kom till mottagarens kännedom. Om särskilda omständigheter föranleder det, kan dock hänsyn tas också till insikt som mottagaren haft eller borde ha haft efter den angivna tidpunkten men innan rättshandlingen har inverkat bestämmande på hans handlingssätt (den s.k. re integra-regeln).

13. I avtalslagens förarbeten anges att syftet med re integra-regeln är att undvika att det i vissa fall kan bli obilliga resultat i en avtalssituation. Som

exempel nämns att ett muntligt anbud omedelbart antas men att anbudsgivaren innan parterna skilts åt upplyser att anbudet tillkommit av misstag. Det kan då finnas ett visst utrymme för bedömningen att avtal inte ingåtts. (Se NJA II 1915 s. 288.)

14. Re integra-regeln samspelar med andra bestämmelser i lagen. I 7 § avtalslagen anges att ett anbud eller svar (accept) som återkallas inte är gällande där återkallelsen kommer mottagaren till handa innan han tagit del av anbudet eller accepten, eller samtidigt därmed. En tillämpning av re integra-regeln medför att en återkallelse under vissa förhållanden kan godtas även efter att en accept nått mottagaren.

15. En annan bestämmelse som kan påverkas av re integra-regeln är 32 § första stycket avtalslagen, som behandlar s.k. förklaringsmisstag. Där anges att den som avgett en viljeförklaring, vilken till följd av felskrivning eller annat misstag på hans sida fått ett annat innehåll än som åsyftats, inte är bunden av viljeförklaringens innehåll, om mottagaren insåg eller bort inse misstaget.

16. Det finns ett visst utrymme för att tillämpa såväl bestämmelsen om förklaringsmisstag som re integra-regeln även i situationer som inte direkt faller under ordalydelsen (jfr NJA 1999 s. 793). Med hänsyn till att båda bestämmelserna i sig har karaktär av undantag, bör emellertid tillämpningen ske med försiktighet.

Har avtal ingåtts i detta fall?

17. I det nu aktuella fallet uppkommer frågan om betydelsen av att EL lämnade ett besked i auktionstråden om att sluttiden för auktionen var kl. 16.00, i stället för den tidigare angivna tiden kl. 15.00. Enligt EL borde EK, genom att ta del av hela auktionstråden, ha insett att sluttiden hade flyttats och att EL alltså inte avsåg att binda sig till att sälja skåpet till henne.

18. Det kan konstateras att bekräftelsemejlet visar att ELs angivande av sluttiden för auktionen till kl. 16.00 inte var avsiktlig. När hon skickade mejlet så avspeglade det i stället hennes uppfattning att det vid sluttiden kl. 15.00 hade träffats ett avtal mellan henne och EK. Det förelåg i det avseendet alltså inget förklaringsmisstag från ELs sida. I förhållandet mellan dem som avtalsparter har det således inte funnits någon omständighet som skulle kunna föranleda en tillämpning av 32 § första stycket avtalslagen.

19. Frågan är då om EL vid en tillämpning av 7 och 39 §§ avtalslagen har haft rätt att återkalla den accept som förelåg genom att klockslaget kl. 15.00 hade passerats. Av utredningen framgår att det var flera personer, utöver EK, som inte hade noterat att det fanns olika besked om gällande sluttid i auktionstråden. Det kan inte anses att EK borde ha tagit del av hela tråden. Visserligen har EL upplyst om sitt misstag innan EK hunnit inrätta sig efter köpet. Med hänsyn till att det är fråga om ett auktionsförfarande ter det sig emellertid inte obilligt mot EL att hon är bunden av accepten. Avtal har alltså träffats genom att sluttiden kl. 15.00 passerats.

Är avtalet oskäligt?

20. EL har invänt, för det fall att avtal anses föreligga, att avtalet är oskäligt och därför ska lämnas utan avseende enligt 36 § avtalslagen. Hon har främst hänfört sig till anförda omständigheter vid och efter avtalets tillkomst samt även pekat på prisskillnaden mellan EKs bud om 1 200 kr och det senare budet om 4 700 kr.

21. Den uppkomna oklarheten rörande sluttiden för auktionen orsakades av EL. Varken omständigheterna vid eller efter avtalets tillkomst motiverar en tillämpning av 36 § avtalslagen. Inte heller utgör prisskillnaden eller vad som i övrigt anförts skäl för sådan tillämpning.

Skadans storlek

22. EL har invänt att någon skada inte uppkommit för EK, eftersom EK inte har betalat något för skåpet och försäljningen av skåpet till en annan person inte heller i övrigt lett till någon skada.

23. ELs agerande innebär att hon utan grund hävt avtalet med EK. Vid en obefogad hävning har köparen, om något täckningsköp inte görs, enligt 69 § köplagen rätt till skadestånd motsvarande skillnaden mellan priset enligt köpet och varans gängse pris. Med gängse pris avses marknadspriset för motsvarande slags varor (jfr Jan Ramberg och Johnny Herre, Köplagen En kommentar, 2 uppl. 2013, s. 594 ff.). Det gängse priset för ett skåp av aktuellt slag får anses vara det belopp som blev köpeskillingen i den senare transaktionen.

Slutsats och rättegångskostnader

24. Det anförda innebär att EKs talan, med ändring av hovrättens dom, ska bifallas.

25. Vid denna utgång ska EL ersätta EKs rättegångskostnader, varvid bestämmelserna i 18 kap. 8 a § rättegångsbalken ska tillämpas. Ersättning för rättegångskostnad får då bl.a. avse kostnad för rättslig rådgivning under en timme för varje instans. EKs yrkande om ersättning för rättegångskostnader bör godtas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ella Nyström,
Kerstin Calissendorff, Lars Edlund (referent) och Mari Heidenborg
Föredragande justitiesekreterare: Lars Brandt